

Η

ΕΝΙΑΙΑ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

4^ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ

Συνήλθε στην έδρα της στις 22 Δεκεμβρίου 2023 με την εξής σύνθεση: Βασιλική Καραδήμα Πρόεδρος, Μαργαρίτα Κανάβα Εισηγήτρια και Μαρία Μανδράκη Μέλη.

Για να εξετάσει α) την από 13.11.2023 με ΓΑΚ ΕΑΔΗΣΥ 1775/14.11.2023 Προδικαστική Προσφυγή του οικονομικού φορέα με την επωνυμία «...» (εφεξής ο «πρώτος προσφεύγων»), που εδρεύει στα «...», όπως εκπροσωπείται νόμιμα και β) την από 13.11.2023 με ΓΑΚ ΕΑΔΗΣΥ 1776/14.11.2023 Προδικαστική Προσφυγή του οικονομικού φορέα με την επωνυμία «...» (εφεξής ο «δεύτερος προσφεύγων»), που εδρεύει στη «...», όπως εκπροσωπείται νόμιμα

Κατά της «...» (εφεξής η «αναθέτουσα αρχή»), όπως εκπροσωπείται νόμιμα και κατά της με αριθμ. πρωτ. 8045/1/2024/1μστ'/3.11.2023 απόφασης του Διευθυντή ,περί έγκρισης του υπ' αριθμ. 8/2.11.2023 Πρακτικού της Επιτροπής Διαγωνισμού, αναφορικά με τον έλεγχο των δικαιολογητικών κατακύρωσης του προσωρινού αναδόχου. Στην εν λόγω απόφαση ενσωματώνεται η με αριθμ. πρωτ. 8045/1/2024/1μβ'/30.10.2023 απόφαση του , περί έγκρισης των υπ' αριθμ. 1/25.08.2023, 2/28.08.2023, 3/12.09.2023, 4/22.09.2023, 5/11.10.2023, 6/16.10.2023 και 7/30.10.2023 Πρακτικών της Επιτροπής Διαγωνισμού, αναφορικά με τον έλεγχο των δικαιολογητικών συμμετοχής, τεχνικών και οικονομικών προσφορών και ανακήρυξης προσωρινού αναδόχου (εφεξής η «προσβαλλόμενη») και

Κατά του παρεμβαίνοντος επί αμφότερων των προσφυγών οικονομικού φορέα με την επωνυμία «...» (εφεξής ο «παρεμβαίνων»), που εδρεύει στην «...», όπως εκπροσωπείται νόμιμα και

Κατά του παρεμβαίνοντος επί της πρώτης προσφυγής οικονομικού φορέα «...».

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

Με την προδικαστική προσφυγή του ο πρώτος προσφεύγων αιτείται την ακύρωση της προσβαλλόμενης απόφασης, κατά το σκέλος που κρίθηκαν αποδεκτές οι προσφορές του παρεμβαίνοντος και του δεύτερου προσφεύγοντος και ανακηρύχθηκε ο παρεμβαίνων οριστικός ανάδοχος του διαγωνισμού.

Με την προδικαστική προσφυγή του, ο δεύτερος προσφεύγων αιτείται την ακύρωση της προσβαλλόμενης απόφασης, κατά το σκέλος που κρίθηκε αποδεκτή η προσφορά του παρεμβαίνοντος και ανακηρύχθηκε οριστικός ανάδοχος του διαγωνισμού.

Με τις παρεμβάσεις του επί αμφοτέρων των προσφυγών ο παρεμβαίνων επιδιώκει την απόρριψή τους και τη διατήρηση της ισχύος της προσβαλλόμενης κατά το σκέλος που κρίθηκε αποδεκτή η προσφορά του.

Με την παρέμβαση του επί της πρώτης προσφυγής, ο δεύτερος προσφεύγων επιδιώκει την απόρριψή της.

Η συζήτηση άρχισε, αφού άκουσε την Εισηγήτρια

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφτηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή, για την άσκηση της πρώτης προσφυγής έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο ,κατά το άρθρο 363 παρ.1 και 2 του Ν. 4412/2016 και άρθρο 5 παρ.1 και 2 του Π.Δ. 39/2017, συνολικού ποσού 600 ευρώ (βλ. ηλεκτρονικό παράβολο με κωδικό «...», την από 13.11.2023 πληρωμή στην ALPHA BANK και την εκτύπωση από την σελίδα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών περί αυτόματης δέσμευσης), το οποίο και υπολογίζεται με βάση την προϋπολογιζόμενη δαπάνη της σύμβασης ,σχετικά με την οποία ασκείται η πρώτη προδικαστική προσφυγή, ήτοι 52.419,35€ μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ και δικαιώματος προαίρεσης.

2. Επειδή, για την άσκηση της δεύτερης προσφυγής έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο ,κατά το άρθρο 363 παρ.1 και 2 του Ν. 4412/2016 και άρθρο 5 παρ.1 και 2 του Π.Δ. 39/2017, συνολικού ποσού 600 ευρώ (βλ. ηλεκτρονικό παράβολο με κωδικό «...», την από 13.11.2023 πληρωμή στην

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ και την εκτύπωση από την σελίδα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών περί αυτόματης δέσμευσης).

3. Επειδή, με τη με αριθμ. πρωτ. «...» Διακήρυξη, η αναθέτουσα αρχή προκήρυξε δημόσιο ανοικτό διαγωνισμό με αντικείμενο «...», με κριτήριο κατακύρωσης της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς βάσει τιμής, συνολικής εκτιμώμενης αξίας 130.000€ συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α. και δικαιώματος προαίρεσης, ο οποίος αναρτήθηκε στο Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ.) στις 31.07.2023 με Α.Δ.Α.Μ. «...», καθώς και στη διαδικτυακή πύλη του ΕΣΗΔΗΣ, όπου ο επίμαχος διαγωνισμός έλαβε συστημικό αριθμό «...». Ως εκ τούτου, ο επίδικος διαγωνισμός που προκήρυξε η αναθέτουσα αρχή ενόψει του αντικειμένου του, της προϋπολογισθείσας αξίας της σύμβασης και του χρόνου εκκίνησης της διαδικασίας ανάθεσης εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου IV του Ν. 4412/2016.

4. Επειδή, αμφότερες οι προδικαστικές προσφυγές έχουν ασκηθεί εμπρόθεσμα καθόσον κατατέθηκαν την 13.11.2023 στον ηλεκτρονικό τόπο του διαγωνισμού, λαμβανομένου υπ' όψιν ότι η προσβαλλόμενη απόφαση κοινοποιήθηκε στους συμμετέχοντες μέσω της επικοινωνίας του ηλεκτρονικού τόπου του διαγωνισμού στις 3.11.2023 και εν γένει παραδεκτά.

5. Επειδή, ο δεύτερος προσφεύγων κατέθεσε μέσω της επικοινωνίας του ηλεκτρονικού τόπου του διαγωνισμού στις 24.11.2023, ήτοι εμπροθέσμως, δοθέντος ότι η υπό κρίση πρώτη προδικαστική προσφυγή κοινοποιήθηκε από την αναθέτουσα αρχή την 14.11.2023, την παρέμβασή του επί αυτής, για την οποία θεμελιώνει άμεσο, προσωπικό και ενεστώς έννομο συμφέρον καθώς η προσφορά του έχει κριθεί αποδεκτή.

6. Επειδή, ο παρεμβαίνων κατέθεσε μέσω της επικοινωνίας του ηλεκτρονικού τόπου του διαγωνισμού στις 24.11.2023, ήτοι εμπροθέσμως, δοθέντος ότι οι υπό κρίση προδικαστικές προσφυγές κοινοποιήθηκαν από την αναθέτουσα αρχή την 14.11.2023, τις παρεμβάσεις του επί αυτών, για τις οποίες θεμελιώνει άμεσο, προσωπικό και ενεστώς έννομο συμφέρον καθώς η

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

προσφορά του έχει κριθεί αποδεκτή και έχει ανακηρυχθεί οριστικός ανάδοχος του διαγωνισμού.

7. Επειδή, στο υπό κρίση διαγωνισμό έλαβαν μέρος τέσσερις οικονομικοί φορείς, ήτοι ο πρώτος προσφεύγων, ο δεύτερος προσφεύγων, ο παρεμβαίνων και ο οικονομικός φορέας «...». Με τη με αριθμ. πρωτ. 8045/1/2024/1μβ'30.10.2023 απόφαση της αναθέτουσας αρχής, κρίθηκαν αποδεκτές οι προσφορές των προσφευγόντων και του παρεμβαίνοντος, ο οποίος ανακηρύχθηκε προσωρινός ανάδοχος του διαγωνισμού, ο δε δεύτερος προσφεύγων κατατάχθηκε δεύτερος σε σειρά μειοδοσίας και τρίτος ο πρώτος προσφεύγων. Κατόπιν δε ελέγχου των δικαιολογητικών κατακύρωσης του προσωρινού αναδόχου, με την προσβαλλόμενη απόφαση ανακηρύχθηκε ο παρεμβαίνων οριστικός ανάδοχος του διαγωνισμού.

8. Επειδή, ο πρώτος προσφεύγων, ως προσφέρων του εν θέματι διαγωνισμού του οποίου η προσφορά κρίθηκε αποδεκτή και κατατάχθηκε τρίτος σε σειρά μειοδοσίας, θεμελιώνει έννομο συμφέρον για την άσκηση προδικαστικής προσφυγής κατά της προσβαλλόμενης ως βλαπτόμενος, κατά το μέρος που αφορά στην αποδοχή των προσφορών του δεύτερου προσφευγόντος και του παρεμβαίνοντος, ερειδόμενο στη ζημία του από τυχόν παράνομη συμμετοχή τρίτων στον διαγωνισμό και στο επιδιωκόμενο όφελος από την απόρριψη των προσφορών τους επιδιώκοντας ευλόγως να του ανατεθεί η συγκεκριμένη σύμβαση.

9. Επειδή, ο δεύτερος προσφεύγων, ως προσφέρων του εν θέματι διαγωνισμού, του οποίου η προσφορά κρίθηκε αποδεκτή και κατατάχθηκε δεύτερος σε σειρά μειοδοσίας, θεμελιώνει έννομο συμφέρον για την άσκηση προδικαστικής προσφυγής κατά της προσβαλλόμενης ως βλαπτόμενος, κατά προς το μέρος που αφορά στην αποδοχή της προσφοράς του παρεμβαίνοντος, ερειδόμενο στη ζημία του από τυχόν παράνομη συμμετοχή τρίτου στον διαγωνισμό και στο επιδιωκόμενο όφελος από την απόρριψη της προσφοράς του επιδιώκοντας ευλόγως να του ανατεθεί η συγκεκριμένη σύμβαση.

10. Επειδή, το άρθρο 18 του Ν.4412/2016 " Δημόσιες Συμβάσεις Έργων Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

και 214/25/ΕΕ) ΦΕΚ Α' 200/24.10.16" ρίζει ότι: «... 2. Κατά την εκτέλεση των δημόσιων συμβάσεων, οι οικονομικοί φορείς τηρούν τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν από τις διατάξεις της περιβαλλοντικής, κοινωνικοασφαλιστικής και εργατικής νομοθεσίας, που έχουν θεσπισθεί με το δίκαιο της Ένωσης, το εθνικό δίκαιο, συλλογικές συμβάσεις ή διεθνείς διατάξεις περιβαλλοντικού, κοινωνικού και εργατικού δικαίου, οι οποίες απαριθμούνται στο Παράρτημα Χ του Προσαρτήματος Α'...»

11. Επειδή, το άρθρο 53 του ν. 4412/2016 ορίζει ότι: «1. Οι όροι των εγγράφων της σύμβασης πρέπει να είναι σαφείς και πλήρεις ώστε να επιτρέπουν την υποβολή άρτιων και συγκρίσιμων μεταξύ τους προσφορών [...] 2. Τα έγγραφα της σύμβασης...περιέχουν ιδίως : ...ιζ) τους απαραίτους όρους, απόκλιση από τους οποίους συνεπάγεται την απόρριψη της προσφοράς, ιη) όλους τους ειδικούς και γενικούς όρους για την εκτέλεση της σύμβασης, ιδίως δε την υποχρέωση της παρ. 2 του άρθρου 18 και τους όρους πληρωμής κ) τα απαιτούμενα αποδεικτικά μέσα (δηλώσεις, δικαιολογητικά κ.λπ.),...».

12. Επειδή, το άρθρο 71 του ν. 4412/2016 ορίζει ότι : «...Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποφασίζουν να μην αναθέσουν τη σύμβαση στον προσφέροντα που υπέβαλε την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά όταν έχουν διαπιστώσει ότι η προσφορά δεν τηρεί τις ισχύουσες υποχρεώσεις, όπως αυτές προβλέπονται στην παρ. 2 του άρθρου 18.[...]».

13. Επειδή, το άρθρο 88 του ν. 4412/2016 ορίζει ότι : « ...1. Όταν οι προσφορές φαίνονται ασυνήθιστα χαμηλές σε σχέση με τα έργα, τα αγαθά ή τις υπηρεσίες, οι αναθέτουσες αρχές απαιτούν από τους οικονομικούς φορείς να εξηγήσουν την τιμή ή το κόστος που προτείνουν στην προσφορά τους, εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση της πρόσκλησης της αναθέτουσας αρχής. [...] 2. Οι εξηγήσεις που αναφέρονται στην παράγραφος 1 μπορεί να αφορούν ιδίως: α) τα οικονομικά χαρακτηριστικά της μεθόδου κατασκευής, της διαδικασίας παρασκευής ή των παρεχόμενων υπηρεσιών, β) τις επιλεγείσες τεχνικές λύσεις ή τις εξαιρετικά ευνοϊκές συνθήκες που διαθέτει ο προσφέρων για την παροχή των προϊόντων

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

ή την παροχή των υπηρεσιών ή την εκτέλεση του έργου, γ) την πρωτοτυπία του έργου, των αγαθών ή των υπηρεσιών που προτείνονται από τον προσφέροντα, δ) τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις της παρ. 2 του άρθρου 18, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 89, [...] 3. Η αναθέτουσα αρχή αξιολογεί τις παρεχόμενες πληροφορίες, σε συνεννόηση με τον προσφέροντα. Μπορεί να απορρίψει την προσφορά μόνο εάν τα παρεχόμενα στοιχεία δεν εξηγούν κατά τρόπο ικανοποιητικό το χαμηλό επίπεδο της τιμής ή του κόστους που προτείνεται, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που αναφέρονται στην παράγραφο 2. Οι αναθέτουσες αρχές απορρίπτουν την προσφορά, εάν διαπιστώσουν ότι η προσφορά είναι ασυνήθιστα χαμηλή, διότι δεν συμμορφώνεται με τις ισχύουσες υποχρεώσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 18. [...]». Επειδή, ως έχει κριθεί νομολογιακά (βλ. ΔΕφΘεσ/κης 154/2023), κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 88 του ν. 4412/2016, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να εκτιμήσει αν οι υποβληθείσες στην διαγωνιστική διαδικασία οικονομικές προσφορές είναι ασυνήθιστα χαμηλές. Η ενεργοποίηση του μηχανισμού του άρθρου 88, ήτοι η υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να ελέγχει τη σοβαρότητα ορισμένης προσφοράς, εξαρτάται από την προηγούμενη ύπαρξη αμφιβολιών όσον αφορά στην αξιοπιστία και στην φερεγγυότητα της προσφοράς. Συνεπώς, μόνον εφόσον προκύπτουν τέτοιες αμφιβολίες οφείλει η αρμόδια επιτροπή αξιολογήσεως να ζητήσει τις προσήκουσες διευκρινίσεις ως προς τη σύνθεση της προσφοράς, προτού, ενδεχομένως, την απορρίψει. Ειδικότερα, η αναθέτουσα αρχή οφείλει, εν πρώτοις, να εξετάσει αν οι υποβληθείσες προσφορές περιέχουν ένδειξη, ικανή να δημιουργήσει την υποψία ότι ενδέχεται να είναι ασυνήθιστα χαμηλές. Η αναθέτουσα αρχή διαθέτει, κατ' αρχήν, ευρεία διακριτική ευχέρεια, να χαρακτηρίσει συγκεκριμένη οικονομική προσφορά ως ασυνήθιστα χαμηλή, υποχρεούμενη, όμως, στην περίπτωση αυτή να καλέσει τον διαγωνιζόμενο, του οποίου την οικονομική προσφορά κρίνει ως ασυνήθιστα χαμηλή, προς παροχή των αναγκαίων διευκρινίσεων ως προς τη σύνθεση της προσφοράς του.

14. Επειδή, το άρθρο 92 του ν. 4412/2016 ορίζει ότι : «...5. *Ειδικά κατά τη διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης παροχής υπηρεσιών καθαρισμού*

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

ή/και φύλαξης και ανεξάρτητα από το είδος της διαδικασίας που επιλέγεται από την αναθέτουσα αρχή: α) η αναθέτουσα αρχή, ζητά από τους οικονομικούς φορείς να αναφέρουν υποχρεωτικά στα έγγραφα της σύμβασης, στην προσφορά τους, εκτός των άλλων, τις πληροφορίες/στοιχεία των σημείων α' έως στ' της παρ. 1 του άρθρου 68 του ν. 3863/2010 και β) οι υποψήφιοι οικονομικοί φορείς υποχρεούνται, με ποινή αποκλεισμού, στην προσφορά τους να περιλαμβάνουν τις πληροφορίες/στοιχεία της παρ. 1 του άρθρου 68 του ν. 3863/2010.[...]». Το δε άρθρο 68 του ν. 3863/2010, ως ισχύει, ορίζει ότι : «1. Η εκάστοτε αναθέτουσα αρχή, δηλαδή το Δημόσιο, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), οι φορείς και οι οργανισμοί του δημόσιου τομέα, όπως αυτός προσδιορίζεται από τις οικείες διατάξεις, η οποία (αρχή) αναθέτει απευθείας ή προκηρύσσει διαγωνισμό για την ανάθεση παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης, υποχρεούται να ζητά από τις εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης (εργολάβοι) να αναφέρουν στην προσφορά τους, εκτός των άλλων, τα εξής: α) Τον αριθμό των εργαζομένων που θα απασχοληθούν στο έργο, β) Τις ημέρες και τις ώρες εργασίας, γ) Τη συλλογική σύμβαση εργασίας στην οποία τυχόν υπάγονται οι εργαζόμενοι, δ) Το ύψος του προϋπολογισμένου ποσού που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές αυτών των εργαζομένων, ε) Το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών με βάση τα προϋπολογισθέντα ποσά, στ) Τα τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού ανά άτομο, όταν πρόκειται για καθαρισμό χώρων. Οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού ή/και φύλαξης (εργολάβοι) υποχρεούνται, με ποινή αποκλεισμού, να εξειδικεύουν σε χωριστό κεφάλαιο της προσφοράς τους τα ως άνω στοιχεία. Στην προσφορά τους πρέπει να υπολογίζουν εύλογο ποσοστό διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών τους, των αναλώσιμων, του εργολαβικού τους κέρδους και των νόμιμων υπέρ Δημοσίου και τρίτων κρατήσεων.». Ως δε έχει κριθεί, στους διαγωνισμούς για την παροχή υπηρεσιών «...», πρέπει να υπολογίζεται στην οικονομική προσφορά των διαγωνιζομένων, πέραν των λοιπών, και ένα εύλογο ποσοστό εργολαβικού κέρδους, ώστε να μην τίθεται σε κίνδυνο η εκτέλεση της σχετικής σύμβασης. Ενόψει δε ότι το ποσοστό αυτό δεν είναι εκ των προτέρων

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

καθορισμένο, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να εξετάσει εάν, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες της διενεργούμενης διαγωνιστικής διαδικασίας, ενόψει και των παρεχομένων από τον διαγωνιζόμενο επί του θέματος διευκρινίσεων σχετικά με το τρόπο οργάνωσης της επιχείρησης του ή άλλων, ενδεχομένως, παραγόντων δικαιολογείται το προσφερόμενο από αυτόν ποσό (πρβλ ΣτΕ 832/2021, ΕΑ ΣτΕ 108/2014, 328/2013, 198/2013, 187/2013). Σε περίπτωση δε κατά την οποία το αναφερόμενο στην οικονομική προσφορά του διαγωνιζομένου εργολαβικό κέρδος δεν κρίνεται εύλογο, η προσφορά απορρίπτεται, εκτός εάν ο διαγωνιζόμενος, επικαλεσθεί και αποδείξει ενώπιον της αναθέτουσας αρχής ότι συντρέχουν στο πρόσωπό του εξαιρετικές περιστάσεις, οι οποίες καθιστούν δυνατή την υποβολή προσφοράς με το υπολογισθέν ποσό (Ε.Α. ΣτΕ 220/2017). Εξάλλου, όταν το αναφερόμενο εργολαβικό κέρδος παρίσταται, κατά κοινή πείρα, ιδιαίτερος χαμηλό, είναι, αντιστοίχως, περισσότερο έντονη η απαίτηση για ειδική αιτιολόγηση του σχετικού ποσού με την επίκληση εξαιρετικών συνθηκών στο πρόσωπο του διαγωνιζομένου (πρβλ. ΕΑ ΣτΕ 220/2017, ΣτΕ 3439/2014).

15. Επειδή, το άρθρο 102 του ν. 4412/2016 ορίζει ότι : «... 1. Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των προσφορών ή αιτήσεων συμμετοχής, οι αναθέτουσες αρχές, τηρώντας τις αρχές της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας, ζητούν από τους προσφέροντες ή υποψήφιους οικονομικούς φορείς, όταν οι πληροφορίες ή η τεκμηρίωση που πρέπει να υποβάλλονται είναι ή εμφανίζονται ελλιπείς ή λανθασμένες, συμπεριλαμβανομένων εκείνων στο ΕΕΕΣ, ή όταν λείπουν συγκεκριμένα έγγραφα, να υποβάλλουν, να συμπληρώνουν, να αποσαφηνίζουν ή να ολοκληρώνουν τις σχετικές πληροφορίες ή τεκμηρίωση, εντός προθεσμίας όχι μικρότερης των δέκα (10) ημερών και όχι μεγαλύτερης των είκοσι (20) ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης σε αυτούς της σχετικής πρόσκλησης[...]». Κατά την έννοια των ως άνω διατάξεων η αναθέτουσα αρχή δύναται να ζητήσει να διορθωθούν ή να συμπληρωθούν σε επιμέρους σημεία τα στοιχεία που περιλαμβάνονται σε ένα φάκελο υποψηφιότητας, αρκεί να μην τροποποιείται η προσφορά του οικονομικού φορέα με τέτοιο τρόπο, ώστε να του δίνεται αθέμιτο πλεονέκτημα έναντι των λοιπών συμμετεχόντων στη διαδικασία ανάθεσης της σύμβασης

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

και η αίτηση αυτή της αναθέτουσας αρχής να αφορά στοιχεία ή δεδομένα, των οποίων είναι αντικειμενικά εξακριβώσιμος ο προγενέστερος χαρακτήρας σε σχέση με το πέρας της προθεσμίας που είχε ταχθεί για την υποβολή υποψηφιότητας. Τα ανωτέρω ισχύουν κατ' αναλογία και για τυχόν ελλείπουσες δηλώσεις, υπό την προϋπόθεση ότι βεβαιώνουν γεγονότα αντικειμενικώς εξακριβώσιμα (ΣΤΕ ΕπΑν 237/2021). Η ανωτέρω, όμως, δυνατότητα συμπλήρωσης-διευκρίνησης προϋποθέτει αναγκαίως να έχει προηγηθεί σχετική απάντηση/εγγραφή στην προσφορά, που δεν ισχύει όμως σε περίπτωση παντελούς ελλείψεως ουσιωδών στοιχείων της προσφοράς (ΔΕφΧανίων 18/2022), οπότε η συμπλήρωση αυτών θα συνιστούσε μεταγενέστερη (μετά την καταληκτική ημερομηνία υποβολής των προσφορών) τροποποίηση της προσφοράς που έχει υποβληθεί κατά καταστρατήγηση της αρχής τις ίσης μεταχείρισης και της νομιμότητας.

16. Επειδή, στους κρίσιμους για την εξέταση των υπό κρίση προσφυγών όρους της διακήρυξης προβλέπεται ότι : « [...] 2.4.4 Περιεχόμενα Φακέλου «Οικονομική Προσφορά» / Τρόπος σύνταξης και υποβολής οικονομικών προσφορών [...] Οι Οικονομικοί Φορείς θα πρέπει να επισυνάπτουν ηλεκτρονικά υπογεγραμμένα πρόσθετα, σε σχέση με τις αναφορές (εκτυπώσεις) της παρ. 2.4.2.4, οικονομική προσφορά η οποία θα πρέπει να συμπληρωθεί (χωρίς να τροποποιηθεί η μορφή της) συμμορφούμενη με την κείμενη εργατική, ασφαλιστική και σχετική νομοθεσία, επί ποινή απορρίψεως της προσφοράς, σύμφωνα με το ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V της παρούσας διακήρυξης (Υπόδειγμα Οικονομικής Προσφοράς) και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι μηδενική . Οι τιμές που θα δοθούν θα είναι υποχρεωτικά σε ευρώ και θα υποβληθούν συνολικά για όλες τις κτιριακές εγκαταστάσεις σύμφωνα με το ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V της παρούσης διακήρυξης, όπως αναλύεται παρακάτω. [...]Επίσης, οι προσφέροντες υποβάλλουν υποχρεωτικά συμπληρωμένα, το σύνολο των πεδίων, τον ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΙΝΑΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ του ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ V της παρούσης, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 68 του Ν.3863/2010, από τον οποίο προκύπτει το συνολικό κόστος των προσφερόμενων υπηρεσιών άνευ Φ.Π.Α. και συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α. . Η προσφερόμενη

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

τιμή θα αιτιολογεί και θα δικαιολογεί πλήρως το προσφερόμενο αντάλλαγμα. Επειδή στο ηλεκτρονικό σύστημα δεν μπορεί να αποτυπωθεί αναλυτικά η οικονομική προσφορά (δηλαδή η ανάλυση κατά μήνα και κατά έτος), ο προσφέρων θα επισυνάψει στον (υπό)φάκελο “Οικονομική Προσφορά” την ηλεκτρονική οικονομική προσφορά του ψηφιακά υπογεγραμμένη, μαζί με τα σχετικά ηλεκτρονικά αρχεία (το έντυπο της οικονομικής προσφοράς συμπληρωμένο σε ευρώ, σύμφωνα με το υπόδειγμα που υπάρχει στο Παράρτημα IV της παρούσας διακήρυξης) σε μορφή .pdf, καθώς και τα απαιτούμενα επιπρόσθετα οικονομικά στοιχεία. Οι προσφέροντες οικονομικοί φορείς υποχρεούνται, με ποινή αποκλεισμού, να εξειδικεύουν σε χωριστό κεφάλαιο της προσφοράς τους τα ακόλουθα στοιχεία (άρθρο 68 παρ. 1 Ν.3863/2010 όπως ισχύει) : α) το ύψος του προϋπολογισμένου ποσού, που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές αυτών των εργαζομένων (καθαρές αποδοχές + ασφαλιστικές εισφορές εργαζομένων κλπ πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές, συνυπολογισμένων των δώρο Χριστουγέννων, δώρο Πάσχα και επίδομα αδείας), για κάθε εργαζόμενο. β) το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών εργοδότη με βάση το ανωτέρω προϋπολογισθέν ποσό [π.χ. (α) X 22,29%], για κάθε εργαζόμενο. γ) Εισφορά υπέρ Ειδικού Λογαριασμού παιδικών Κατασκηνώσεων (Ε.Λ.Π.Κ.), για κάθε εργαζόμενο. Στην προσφορά τους πρέπει να υπολογίζουν ποσοστό διοικητικού κόστους παροχής των υπηρεσιών τους, των αναλώσιμων, του εργολαβικού τους κέρδους και των νόμιμων υπέρ Δημοσίου και τρίτων κρατήσεων [...] Οι προσφέροντες οικονομικοί φορείς υποχρεούνται, να εξειδικεύουν σε χωριστό κεφάλαιο της οικονομικής προσφοράς τους, το μηνιαίο κόστος παροχής υπηρεσιών «...» ανά «...». Ως απαράδεκτες θα απορρίπτονται προσφορές στις οποίες : [...] δ) στην οποία δεν έχει συμπληρωθεί έστω και ένα πεδίο του ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑ Η Αναθέτουσα Αρχή διατηρεί το δικαίωμα εάν οι προσφορές φαίνονται ασυνήθιστα χαμηλές σε σχέση με το αντικείμενο της Σύμβασης, να ζητήσει εγγράφως από τους οικονομικούς φορείς να επεξηγήσουν το κόστος ή την τιμή της προσφοράς τους, εντός προθεσμίας όχι μικρότερης των δέκα (10) ημερών και όχι μεγαλύτερης των είκοσι (20) ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης σε

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

αυτούς της σχετικής πρόσκλησης. Η εξακρίβωση της σύνθεσης της προσφοράς, θα γίνεται με την παροχή διευκρινήσεων εκ μέρους του υποψηφίου αναδόχου (επαλήθευση προσφοράς). Εάν και μετά την παροχή των στοιχείων για την επαλήθευση της προσφοράς ο υπολογισμός του εργατικού κόστους ή οι προσφερόμενες τιμές δεν είναι σύμφωνες με τις απαιτήσεις της διακήρυξης ή κριθούν ως υπερβολικά χαμηλές, η προσφορά θα απορρίπτεται.[...] Ο ανάδοχος υποχρεούται να τηρεί τις διατάξεις της ισχύουσας εργατικής νομοθεσίας, δηλαδή να καταβάλει τις νόμιμες αποδοχές, οι οποίες σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι κατώτερες των προβλεπόμενων. Θα τηρεί το νόμιμο ωράριο, την ασφαλιστική κάλυψη και τους όρους υγιεινής και ασφάλισης των εργαζομένων όπως ειδικότερα ορίζουν οι 31262/16.11.2006, 30440/8.5.2006 και 31372/9.8.2020 Εγκύκλιοι του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας καθώς και το άρθρο 68 του Ν.3863/2010 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 22 του Ν.4144/2013. [...] 2.4.6 Λόγοι απόρριψης προσφορών Η αναθέτουσα αρχή με βάση τα αποτελέσματα του ελέγχου και της αξιολόγησης των προσφορών, απορρίπτει, σε κάθε περίπτωση, προσφορά : α) η οποία αποκλίνει από απαραίτους όρους περί σύνταξης και υποβολής της προσφοράς, ή δεν υποβάλλεται εμπρόθεσμα με τον τρόπο και με το περιεχόμενο που ορίζεται στην παρούσα και συγκεκριμένα στις παρ. [...] 2.4.4. (Περιεχόμενο φακέλου οικονομικής προσφοράς, τρόπος σύνταξης και υποβολής οικονομικών προσφορών) [...] ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι – Αναλυτική Περιγραφή Φυσικού και Οικονομικού Αντικείμενου της Σύμβασης Β.ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ-ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ Το αντικείμενο της σύμβασης αφορά στην παροχή υπηρεσιών «...» :

A / A	«...» – ΣΥΝΟΛΙΚΑ Τ.Μ. ΑΝΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΕΠΙΘΥΜΗΤΗ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ «...»	ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕ Σ ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ - ΗΜΕΡΕΣ ΑΝΑ ΕΒΔΟΜΑΔΑ	ΩΡΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣ ΗΣ ΑΝΑ ΗΜΕΡΑ/ ΕΠΙΣΚΕΨΗ	ΕΛΑΧΙΣΤΟ Σ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΤΟΜΩΝ
1	«...» – 3.650 τ.μ. - «...» (ΣΥΣΤΕΓΑΖΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ Α) «...», Β) «...», Γ) «...», Δ) «...», Ε) «...», ΣΤ) «...»	«...» : 900 τ.μ. «...». (4) – «...»: 885 τ.μ. «...» : 915 τ.μ. «...». (4) «...» : 650 τ.μ. «...» : 300 τ.μ. «...»	5 ΗΜΕΡΕΣ (ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΩΣ & ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ)	2,5 ΩΡΕΣ/ ΑΤΟΜΟ (ΚΑΤΑ ΜΕΣΟ ΟΡΟ)	4
2	«...» – 350 τ.μ. – «...» («...»)	«...» («...»)	5 ΗΜΕΡΕΣ (ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΩΣ & ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ)	1ΩΡΑ/ ΑΤΟΜΟ	1

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

3	«...» – 2 τ.μ. – «...» – 2 τ.μ. – «...» – 2 τ.μ. – «...»	«...»	1 ΗΜΕΡΑ (ΔΕΥΤΕΡΑ)	1 ΩΡΑ/ΑΤΟΜΟ	1
4	«...» – 260 τ.μ. – «...» Τ.Κ. «...»	«...»	5 ΗΜΕΡΕΣ (ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΩΣ & ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ)	1 ΩΡΑ	1
5	«...» – 235 τ.μ. – «...» Τ.Κ. «...»	«...»	5 ΗΜΕΡΕΣ (ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΩΣ & ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ)	1 ΩΡΑ	1
6	«...» – 110 τ.μ. – «...» Τ.Κ. «...»	«...»	2 ΗΜΕΡΕΣ (ΔΕΥΤΕΡΑ & ΠΕΜΠΤΗ)	1 ΩΡΑ	1
7	«...» – 600 τ.μ. «...» Τ.Κ. «...»	«...»	5 ΗΜΕΡΕΣ (ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΩΣ & ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ)	3,5 ΩΡΕΣ	1
8	«...» – 230 τ.μ. – «...» Τ.Κ. «...»	«...»	5 ΗΜΕΡΕΣ (ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΩΣ & ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ)	1,5 ΩΡΕΣ	1

II. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΑΝΑΔΟΧΟΥ [...] ε. Το ωράριο εργασίας του προσωπικού του αναδόχου (έναρξη – λήξη εργασίας) θα ορίζεται από τον Διοικητή της εκάστοτε Υπηρεσίας λαμβάνοντας υπόψη τον αριθμό των ωρών εργασίας που δήλωσε στην προσφορά του ο ανάδοχος [...] ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V – Υπόδειγμα Οικονομικής Προσφοράς [...]

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΗΝΙΑΙΑΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ «...» – ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΘΡΟΥ 68 Ν.3863/2010 ΟΠΩΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΜΕ ΑΡΘΡΟ 22 Ν.4144/2013		
Συνολικός Αριθμός εργαζομένων που θα απασχοληθούν κατά την εκτέλεση της σύμβασης (για το σύνολο των «...»):		
Συλλογική Σύμβαση Εργασίας στην οποία τυχόν υπάγονται οι εργαζόμενοι (να επισυναφθεί αντίγραφο) :		
Το ύψος του προϋπολογισμένου ποσού που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές των αυτών εργαζομένων (ΣΥΝΟΛΙΚΑ)		
Το ύψος των ασφαλιστικών κ.λπ. εισφορών με βάση τα προϋπολογισθέντα ποσά (ΣΥΝΟΛΙΚΑ) συμπεριλαμβανομένης εισφοράς υπέρ Ε.Λ.Π.Κ.		
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ		
Μηνιαίο εργατικό κόστος εργαζομένων		
(Α) «...»		
Εργατοτεχνίτες / Έτη Προϋπηρεσίας: ..... - ..... έτη		
Εργατοτεχνίτες / Μικτό ημερομίσθιο πλήρους απασχόλησης: ..... €,		
Εργατοτεχνίτες / Ωρομίσθιο [(Μικτό ημερομίσθιο πλήρους απασχόλησης X 6)/40]: ..... €,		
Εργατοτεχνίτες / Ημερομίσθιο 2,5ωρης απασχόλησης (Ωρομίσθιο X ... ώρες): .....€,		
(να παρατεθούν τα ανωτέρω στοιχεία για τις τριετίες προϋπηρεσίας, για το ημερομίσθιο και για το ωρομίσθιο του προσωπικού που θα απασχοληθεί στην παρούσα σύμβαση, τα οποία λήφθηκαν υπόψη για τον υπολογισμό των κάτωθι ποσών)		
A.1. Ύψος του προϋπολογισμένου ποσού που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές για το σύνολο των εργαζομένων, μηνιαίως . [καθαρές αποδοχές + ασφαλιστικές εισφορές εργαζομένων κ.λπ. πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές, συνυπολογισμένων των δώρο Χριστουγέννων, δώρο Πάσχα και επίδομα αδείας ΚΑΙ κόστος αντικατάστασης εργαζομένου σε άδεια (Να συμπεριληφθούν και οι αναλογίες των ανωτέρω δώρων & Επίδομάτων) αναλυτικά]	ΚΑΘΑΡΕΣ ΑΠΟΔ. .... + ΑΣΦ. ΕΙΣΦ. ....+ ΔΩΡΟ ΧΡΙΣΤ. ....+ ΔΩΡΟ ΠΑΣΧΑ ....+ ΕΠΙΔ. ΑΔΕΙΑΣ ....+ ΚΟΣΤΟΣ ΑΝΤΙΚ. .... =.....€ μηνιαίως	ΠΑΡΑΤΙΘΕΝΤΑΙ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΟΙ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΠΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗ ΚΑΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥ ΕΝ ΛΟΓΩ ΠΟΣΟΥ
A.2. Ύψος των ασφαλιστικών εισφορών εργοδότη με βάση το ανωτέρω προϋπολογισθέν ποσό σε ποσοστό .....% σύμφωνα με άρθρ. .... Ν. .... /..... (Α.1), μηνιαίως.		.....€ μηνιαίως
A.3. Εισφορά υπέρ Ειδικού Λογαριασμού Παιδικών Κατασκηνώσεων (Ε.Λ.Π.Κ.), μηνιαίως		.....€ μηνιαίως

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI – Οδηγίες – Διευκρινήσεις Συμπλήρωσης Του Υποδείγματος Οικονομικής Προσφοράς 1. Το υπόδειγμα οικονομικής προσφοράς συμπληρώνεται αναλόγως (χωρίς να τροποποιηθεί η μορφή του) από τους προσφέροντες, σύμφωνα με την κείμενη εργατική, ασφαλιστική και σχετική

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

Νομοθεσία, επί ποινή ακυρότητας της προσφοράς. [...] 2. Η τιμή για καθένα από τα πεδία του υποδείγματος οικονομικής προσφοράς θα είναι μία και μοναδική και σύμφωνη με τις οδηγίες του παρόντος Παραρτήματος και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι μηδενική. [...] 3. Προσφορά στην οποία δεν συμπληρώνεται έστω και ένα πεδίο του ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ, θα απορρίπτεται ως απαράδεκτη....». Κατά δε τα παγίως γενόμενα δεκτά από τη νομολογία, η διακήρυξη του διαγωνισμού αποτελεί κανονιστική πράξη, η οποία διέπει το διαγωνισμό και δεσμεύει τόσο την αναθέτουσα αρχή, η οποία διενεργεί αυτόν, όσο και τους διαγωνιζόμενους. Η δε παράβαση των διατάξεων (όρων) αυτής, οδηγεί σε ακυρότητα των εγκριτικών πράξεων του αποτελέσματος του διαγωνισμού και των κατακυρωτικών αυτού πράξεων. Κατά συνέπεια, τυχόν παράβαση ουσιώδους όρου της διακήρυξης, είτε κατά τη διάρκεια του διαγωνισμού, είτε κατά τη συνομολόγηση της σύμβασης, καθιστά μη νόμιμη τη σχετική διαδικασία. Επομένως, η αναθέτουσα αρχή θεσπίζοντας τους όρους της διακήρυξης αυτοδεσμεύεται και είναι υποχρεωμένη να τους εφαρμόσει χωρίς παρεκκλίσεις. Παρομοίως, οι διαγωνιζόμενοι πρέπει να τηρούν απολύτως τους όρους της διακήρυξης και να υποβάλλουν την προσφορά τους σύμφωνα με αυτούς. Εξάλλου, όπως έχει παγίως κριθεί, η πράξη περί παροχής διευκρινίσεων αποτελεί πράξη εκτελεστή, υποκείμενη σε προσφυγή και εφ' όσον δεν αμφισβητηθεί η νομιμότητά της, οι παρεχόμενες με αυτήν διευκρινίσεις εντάσσονται στο κανονιστικό πλαίσιο του διαγωνισμού, συμπληρώνοντας τους σχετικούς όρους της διακήρυξης στους οποίους αναφέρονται.

17. Επειδή, ο πρώτος προσφεύγων ισχυρίζεται ότι μη νομίμως κρίθηκαν αποδεκτές οι προσφορές του παρεμβαίνοντος και του δεύτερου προσφεύγοντος διότι δήλωσαν ότι θα απασχολήσουν για την εκτέλεση της σύμβασης λιγότερα άτομα από τα έντεκα που απαιτούνται στις τεχνικές προδιαγραφές της διακήρυξης, με αποτέλεσμα να υπολογίσουν και τα αντίστοιχα κόστη (ΕΛΚΠ, διοικητικό κόστος) με μικρότερα ποσά. Ειδικότερα, ο πρώτος προσφεύγων προβάλλει ότι ο παρεμβαίνων και ο δεύτερος προσφεύγων δήλωσαν ότι το ίδιο άτομο θα μπορεί να απασχοληθεί σε

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

περισσότερες από μία υπηρεσίες, όμως δεν μπορούν να γνωρίζουν a priori ποιά είναι τα ωράρια απασχόλησης του προσωπικού που θα επιλέξει ο Διοικητής της εκάστοτε υπηρεσίας, ώστε να προβούν στη σχετική δήλωση, ενώ ακόμη και αν το ωράριο απασχόλησης που θα επιλεγεί από τον Διοικητή της εκάστοτε υπηρεσίας καταστεί εν τέλει συμβατό και υλοποιήσιμο από τα πλάνα εργασίας που υποβλήθηκαν από τους ως δύο ως άνω οικονομικούς φορείς, σε καμία περίπτωση δεν μπορούν εκ των προτέρων να γνωρίζουν εάν η παροχή εργασίας θα είναι συνεχόμενη.

18. Επειδή, στον όρο 2.4.4 της διακήρυξης προβλέπεται ότι οι διαγωνιζόμενοι οφείλουν να δηλώσουν στην οικονομική τους προσφορά, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 68 του ν. 3853/20210, το συνολικό αριθμό των εργαζομένων που θα απασχολήσουν για την εκτέλεση της σύμβασης και επισημαίνεται ότι θα απορρίπτεται προσφορά που δεν καλύπτει τις απαιτήσεις για τις ζητούμενες υπηρεσίες. Στο δε Παράρτημα Ι της διακήρυξης, παρατίθενται οι τεχνικές προδιαγραφές για την εκτέλεση της υπό ανάθεση σύμβασης καθώς και πίνακας με τις ώρες απασχόλησης ανά ημέρα και τον αριθμό των εργαζομένων για έκαστο από τα οκτώ «...». Ωστόσο, δοθέντος ότι δεν ορίζεται ρητώς στη διακήρυξη ότι πρέπει να απασχολούνται διαφορετικά άτομα σε έκαστο «...», ιδίως εφόσον οι απαιτούμενες ώρες εργασίας έκαστου ζητούμενου ατόμου ανά «...» δεν υπερβαίνουν τις 3,5 ανα ημέρα, ουδόλως εκ του Πίνακα του Παραρτήματος Ι της διακήρυξης προκύπτει υποχρέωση των διαγωνιζομένων να δηλώσουν στην προσφορά τους ότι θα απασχολήσουν συνολικά έντεκα άτομα και να υπολογίσουν ΕΛΚΠ και διοικητικό κόστος για τον εν λόγω αριθμό εργαζομένων. Ούτε εξάλλου, τέτοια απαίτηση δύναται να συναχθεί εμμέσως και δια διασταλτικής ερμηνείας από τη μνεία στο Παράρτημα Ι της διακήρυξης ότι το ωράριο εργασίας του προσωπικού του αναδόχου (έναρξη – λήξη εργασίας) θα ορίζεται από τον Διοικητή της εκάστοτε υπηρεσίας, διότι, ως ρητώς αναφέρεται, στο ίδιο Παράρτημα, ο καθορισμός του ωραρίου εργασίας από τον Διοικητή δεν θα λαμβάνει χώρα αυθαίρετα αλλά θα βασίζεται στον αριθμό των ωρών εργασίας που δήλωσε στην προσφορά του ο ανάδοχος, πολλώ μάλλον καθώς δεν περιλαμβάνεται καμία απαίτηση στη διακήρυξη σχετικά με το ακριβές ωράριο που θα

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

απασχοληθεί έκαστος εργαζόμενος ανά «...». Επομένως, εν προκειμένω δεν είναι επιτρεπτός ο αποκλεισμός συμμετέχοντος σε περίπτωση μη δήλωσης στην οικονομική του προσφορά της απασχόλησης έντεκα ατόμων, ήτοι λόγω μη τήρησης υποχρέωσης η οποία δεν προκύπτει ρητώς από τα σχετικά με τη διαγωνιστική διαδικασία έγγραφα (βλ. απόφαση της 2ας Ιουνίου 2016, Pizzo Pizzo C-27/15, σκέψη 51).

19. Επειδή, ως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου και δεν αμφισβητείται, αφενός μεν ο παρεμβαίνων δήλωσε στην οικονομική του προσφορά ότι θα απασχολήσει επτά άτομα προσωπικό και ο δεύτερος προσφεύγων εννέα άτομα και άρα, πληρούν τις απαιτήσεις της διακήρυξης, ως προς τις ζητούμενες υπηρεσίες, δεδομένου, ότι, κατά τα εκτεθέντα στην προηγούμενη σκέψη, η απασχόληση συνολικά έντεκα ατόμων δεν αποτελεί αξιούμενη από τη διακήρυξη, ως απαράβατη, τεχνική προδιαγραφή, καθώς δεν αποκλείεται ρητώς από το Παράρτημα Ι της διακήρυξης η δυνατότητα ένα άτομο να απασχολείται συγχρόνως την ίδια ημέρα για την «...» περισσότερων «...». Αλυσιτελώς και αβασίμως ο πρώτος προσφεύγων υποστηρίζει ότι οι συμμετέχοντες δεν μπορούν να γνωρίζουν a priori τα ωράρια απασχόλησης του προσωπικού που θα επιλέξει ο Διοικητής της εκάστοτε υπηρεσίας, ώστε να προβούν στη δήλωση ότι το ίδιο άτομο θα μπορεί να απασχοληθεί σε περισσότερες από μία υπηρεσίες, δεδομένου ότι, ως έχει ήδη εκτεθεί, το ωράριο απασχόλησης που θα επιλεγεί από τον Διοικητή της εκάστοτε υπηρεσίας απαιτείται να συμμορφώνεται με το πλάνο εργασίας που υποβλήθηκε από έκαστο διαγωνιζόμενο. Όσον αφορά δε τις αιτιάσεις του πρώτου προσφεύγοντος που ερείδονται στην εκ του νόμου υποχρέωση, σε περίπτωση μερικής απασχόλησης, η εργασία να παρέχεται συνεχόμενα μία φορά την ημέρα, τυγχάνουν απορριπτέες ως αόριστες και αβάσιμες καθώς ο πρώτος προσφεύγων δεν προβάλλει, πολλώ μάλλον, δεν αποδεικνύει ότι η επιλογή των συγκεκριμένων εργαζομένων που θα απασχολούνται σε περισσότερα «...» δηλώνεται είτε από τον παρεμβαίνοντα είτε το δεύτερο προσφεύγοντα, κατά τέτοιο τρόπο στην οικονομική τους προσφορά, ώστε να καθίσταται αδύνατη η διαδοχική παροχή υπηρεσιών «...». Ενόψει των ανωτέρω, θα πρέπει να απορριφθούν ως αλυσιτελείς οι ισχυρισμοί του

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

παρεμβαίνοντας και του δεύτερου προσφεύγοντος ότι συντρέχει ασάφεια της διακήρυξης ως προς το επίμαχο ζήτημα. Ομοίως, για τον ίδιο λόγο, αλυσιτελώς, ο δεύτερος παρεμβαίνων υποστηρίζει ότι εφόσον το προϋπολογιζόμενο από διαγωνιζόμενο ποσό εργατικού κόστους υπερβαίνει το ελάχιστο του νομίμου, τυχόν επιμέρους επουσιώδη σφάλματα ή παραλείψεις δεν δύνανται να καταστήσουν απαράδεκτη την οικονομική του προσφορά, αλλά και αβασίμως, διότι η μη υπέρβαση του ελάχιστου νόμιμου εργατικού κόστους δεν «θεραπεύει» κάθε πλημμέλεια της οικονομικής προσφοράς συμμετέχοντος και ιδίως εκείνη που αφορά παράβαση ρητής τεχνικής προδιαγραφής ως προς την παροχή των ζητούμενων υπηρεσιών, πλημμέλεια όμως που, εν προκειμένω, δεν συντρέχει ούτε για τον παρεμβαίνοντα, ούτε το δεύτερο προσφεύγοντα. Συνεπώς, βάσει των προεκτεθέντων, ο πρώτος λόγος της πρώτης προσφυγής θα πρέπει να απορριφθεί.

20. Επειδή, ο πρώτος προσφεύγων ισχυρίζεται περαιτέρω, ότι μη νομίμως κρίθηκαν αποδεκτές οι προσφορές του παρεμβαίνοντος και του δεύτερου προσφεύγοντος. Και τούτο διότι, δήλωσαν μη εύλογο εργολαβικό κόστος, ήτοι 1.00 ευρώ και 2,84 ευρώ μηνιαίως αντίστοιχα, το οποίο όμως αγγίζει το μηδενικό κέρδος και άρα είναι μη αποδεκτό στο πλαίσιο του υγιούς ανταγωνισμού, οι δε παρασχεθείσες διευκρινίσεις του παρεμβαίνοντος και του δεύτερου προσφεύγοντος θα έπρεπε να απορριφθούν καθώς δεν προκύπτει οποιαδήποτε συνάφεια μεταξύ των επιχειρηματικών οφελειών που επικαλούνται και του ευλόγου εργολαβικού κέρδους, τα δε εκ μέρους του αναμενόμενα επιχειρηματικά οφέλη δεν τεκμηριώνουν το απαιτούμενο εύλογο χαρακτηρισμό του εν λόγω ποσού.

21. Επειδή, ως ρητώς προβλέπεται στον όρο 2.4.4 της διακήρυξης και δοθέντος ότι ο υπό κρίση διαγωνισμός αφορά ειδικά δημόσια σύμβαση σχετική με υπηρεσίες «...», έκαστος διαγωνιζόμενος υποχρεούται, δυνάμει του άρθρου 68 παρ. 1 ν. 3863/2010, να αναφέρει στην προσφορά του ένα εύλογο και άρα όχι ιδιαιτέρως χαμηλό ποσοστό εργολαβικού κέρδους, προκειμένου να διασφαλιστεί επιπροσθέτως και η τήρηση των εργοδοτικών του υποχρεώσεων. Περαιτέρω, παραδεκτώς στο πλαίσιο των, κατ' άρθρο 88

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

του ν. 4412/2016, εξηγήσεων μπορούν να υποβληθούν δικαιολογήσεις ως προς τις εξαιρετικές περιστάσεις που συντρέχουν στο πρόσωπο του προσφέροντα και οι οποίες επιτρέπουν την ομαλή και επιτυχή εκτέλεση της σύμβασης με, καταρχήν, ιδιαίτερα χαμηλό κόστος (βλ. ΔΕφΠειρ Ν47/2020) τέτοιες δε εξαιρετικές περιστάσεις δύνανται να συντρέχουν, όταν εκ της ανάληψης της σύμβασης, προκύπτουν έτερα, πέραν του συγκεκριμένου κέρδους, απτά και συγκεκριμένα οικονομικά οφέλη, τα οποία αντισταθμίζουν το ιδιαίτερα χαμηλό νυν κέρδος και επί της ουσίας προστίθενται σε αυτό, στο πλαίσιο της επιχειρηματικής κρίσης προς ανάληψη της σύμβασης. Ειδικότερα, η επίκληση από διαγωνιζόμενο της ιδιαίτερης προβολής, η οποία άγει σε σαφή βελτίωση της επιχειρηματικής και οικονομικής του επιτυχίας, δύνανται να συγκροτήσει μια παράμετρο δικαιολόγησης έμμεσου οικονομικού οφέλους για την επιχείρηση, εντούτοις, προδήλως τέτοιο όφελος δεν δύνανται να προκύπτει από την ανάληψη κάθε είδους συμβάσεων, σε κάθε δε περίπτωση, μια εμπορική επιχείρηση δεν δύνανται ούτε ευλόγως αναμένεται ότι θα αναλαμβάνει επιχειρηματικό κίνδυνο και δαπάνη, προκειμένου απλώς να αποκτήσει μια διαφημιστική προβολή και να αναμείνει μακροπρόθεσμα αόριστα οφέλη. Εξάλλου, εφόσον η αναθέτουσα αρχή, κατ' ενάσκηση της εκτεθείσας υπό σκέψη 13 ευρείας διακριτικής της ευχέρειας, εντοπίσει ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά ως προς το εργολαβικό κέρδος και καλέσει το συμμετέχοντα σε παροχή διευκρινίσεων, δεν υποχρεούται, εν συνεχεία άνευ ετέρου, να καλεί κατ' επανάληψη το διαγωνιζόμενο να διευκρινίζει, επεξηγεί και συμπληρώνει τα τυχόν ελλιπή στοιχεία της αιτιολόγησης της προσφοράς του, εφόσον αιτιολογημένως κρίνει ότι η ελεγχθείσα προσφορά είναι αναμφίβολα ανεπαρκής, αλλά τερματίζει νομίμως τη διαδικασία διαλόγου, χωρίς να υποχρεούται σε περαιτέρω κλήση για υποβολή πρόσθετων διευκρινίσεων (βλ. ΔΕφΠειρ 57/2023).

22. Επειδή, ως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου και δεν αμφισβητείται, ως προς το εργολαβικό κέρδος δήλωσαν στην οικονομική τους προσφορά αφενός μεν ο παρεμβαίνων 1,00€ ανά μήνα, ήτοι ποσοστό 0,026%, αφετέρου ο δεύτερος προσφεύγων 2,84€ ανά μήνα που αντιστοιχεί σε ποσοστό 0,071%. Ενόψει τούτου, ορθώς και νομίμως η αναθέτουσα αρχή,

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

κατ' ενάσκηση της διακριτικής της ευχέρειας, έκρινε ότι οι προσφορές του παρεμβαίνοντος και του δεύτερου προσφεύγοντος είναι ασυνήθιστα χαμηλές ως προς το ποσό που δηλώθηκε για εργολαβικό κέρδος και κάλεσε αμφοτέρους τους συμμετέχοντες σε παροχή εξηγήσεων. Εφόσον δε, εν προκειμένω, το εργολαβικό κέρδος που δήλωσαν ο παρεμβαίνων και ο δεύτερος προσφεύγων κρίθηκε από την αναθέτουσα αρχή ότι καταρχάς, κατά την κοινή πείρα, εμφανίζεται ιδιαίτερος χαμηλό, σε σχέση με το κόστος και τη διάρκεια της σύμβασης, ο παρεμβαίνων και ο δεύτερος προσφεύγων είχαν υποχρέωση να προβούν σε ειδική και εμπειριστατωμένη τεκμηρίωση αυτού, βάσει πραγματικών και όχι πλασματικών παραμέτρων (βλ. ΣΤΕ 1861/2021, σκ. 17) καθώς και αιτιολόγησή του με την παράθεση συγκεκριμένων υπολογισμών, ώστε να είναι εφικτή η ουσιαστική αξιολόγηση των προσφορών τους, σύμφωνα με τους όρους της διακήρυξης και να μην τίθεται σε κίνδυνο η εκτέλεση της σύμβασης. Ωστόσο, ο παρεμβαίνων δήλωσε (αρχείο υπό τίτλο «2 ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ «...»») ότι «...3) ΕΡΓΟΛΑΒΙΚΟ Ως προς το ποσό του εργολαβικού κέρδους που έχουμε υπολογίσει, ύψους 1,00€ μηνιαίως, το οποίο δεν είναι σε καμία περίπτωση μηδενικό, αν και μπορεί να εμφανίζεται μικρό σε σύγκριση με το συνολικό οικονομικό αντικείμενο της σύμβασης, είναι απολύτως εύλογο, αν συνεκτιμηθούν οι ειδικότερες περιστάσεις και οι επικρατούσες συνθήκες στην αγορά τις οποίες έλαβε υπόψη της η Εταιρεία μας, κατά τη διαμόρφωση της προσφοράς της. Το οικονομικό όφελος που προσδοκά η Εταιρεία μας από την προκειμένη σύμβαση, δεν συναρτάται μόνον στο εργολαβικό κέρδος που έχουμε υπολογίσει, αλλά και με άλλους ουσιώδεις παράγοντες, που αφορούν τα οικονομικά δεδομένα του ανταγωνισμού που αναπτύσσεται στο πλαίσιο των διαδικασιών ανάθεσης συμβάσεων παροχής υπηρεσιών «...» των φορέων του Δημόσιου Τομέα (και μάλιστα με εξαιρετικά περιορισμένα ποσοστά κέρδους). Υπό το πρίσμα αυτό, η συμμετοχή μας στο διαγωνισμό δεν είναι οικονομικώς αδιάφορη, αφού από την ανάθεση της σύμβασης, η Εταιρεία μας προσδοκά και άλλα πρόσθετα οικονομικά οφέλη, τα οποία, βεβαίως, δεν μπορούσαμε να απεικονίσουμε στην οικονομική μας προσφορά. Εξάλλου, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που υποβάλλονται, η εταιρεία μας παρουσιάζει υψηλή κερδοφορία και ως εκ

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

τούτου, στηρίζεται επαρκώς η επιχειρηματική μας επιλογή να περιορίσουμε το εργολαβικό μας κέρδος προκειμένου να εκτελέσουμε επιτυχώς ένα μεγάλο έργο «...», όπως το επίμαχο, η ανάληψη του οποίου θα εδραιώσει τη θέση μας στην αγορά, θα αυξήσει την πελατειακή μας βάση, την εμπειρία μας, καθώς και όλους τους δείκτες οικονομικής ευρωστίας. Εξαιρετικά σημαντικό για την εταιρεία μας είναι το γεγονός ότι η ανάληψη του συγκεκριμένου έργου θα διασφαλίσει μελλοντικά την δυνατότητα συμμετοχής μας σε διαδικασίες ανάθεσης δημόσιας σύμβασης, με το ίδιο αντικείμενο, (ήτοι «...») καθώς στην Τεχνική και Επαγγελματική ικανότητα των συμμετεχόντων τίθεται ως προϋπόθεση το κριτήριο της πλήρωσης αντίστοιχης εμπειρίας. Μάλιστα, υπό τις κατά κοινή διαπίστωση ισχύουσες οικονομικές και δημοσιονομικές συνθήκες έχει ιδιαίτερη σημασία η απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος σε άλλους παρόμοιους διαγωνισμούς και η ενίσχυση του κύκλου εργασιών της Εταιρείας μας σε υψηλά κατά το δυνατόν επίπεδα, δεδομένου ότι, όχι μόνον συμβάλλει στη προστασία των θέσεων εργασίας του προσωπικού, αλλά και για το λόγο ότι αξιολογείται θετικά και ως προς την χρηματοοικονομική και πιστοληπτική ικανότητα της Εταιρείας, η οποία επίσης συνιστά κριτήριο ποιοτικής επιλογής (και συχνά κριτήριο αξιολόγησης) στους δημόσιους διαγωνισμούς (βλ. άρθρο 75 παρ. 3 Ν. 4412/2016) Όλα τα παραπάνω συνιστούν, επίσης, ειδικές περιστάσεις, οι οποίες δικαιολογούν την υποβολή οικονομικής προσφοράς με περιορισμένο, πλην όμως υπαρκτό, περιθώριο κέρδους, καθώς το οικονομικό όφελος που προσδοκά η Εταιρεία μας κινείται πέραν του δηλωθέντος ποσοστού εργολαβικού κέρδους και δεν ταυτίζεται μόνον με αυτό...». Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι ο παρεμβαίνων περιορίστηκε στην επίκληση γενικών και αόριστων παραγόντων (απόκτηση εμπειρίας και ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, τρέχουσα οικονομική συγκυρία), οι οποίοι δεν συνδέονται με τις συνθήκες εκτέλεσης της συγκεκριμένης σύμβασης, αλλά ανάγονται στην γενικότερη οικονομική του κατάσταση ή ακόμη και στην γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας, επίκληση η οποία όμως δεν αρκεί για την δικαιολόγηση του ύψους του εργολαβικού του κέρδους (βλ. ΔΕφΠειρ 57/2023), ενώ αντίθετη εκδοχή θα οδηγούσε στην αποδοχή προσφορών χωρίς πραγματική δυνατότητα ελέγχου

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

του τρόπου κάλυψης της σύμβασης και με κίνδυνο τη νόθευση του ανταγωνισμού και την καταστρατήγηση της υποχρέωσης του αναδόχου να προσφέρει τιμή πραγματική. Εξάλλου, οι ανωτέρω παράγοντες, όπως προβάλλονται από τον παρεμβαίνοντα, δεν μπορεί να θεωρηθεί ούτε στοιχειοθετούν εξαιρετικές περιστάσεις, οι οποίες θα δικαιολογούσαν το χαμηλό ύψος του εκ μέρους του δηλωθέντος κέρδους, συνεκτιμωμένου άλλωστε ότι, ως έχει ήδη εκτεθεί, στην περίπτωση του, συντρέχει απαίτηση περί ειδικής αιτιολόγησης του σχετικού ποσού. Εξάλλου, ούτε η επίκληση προηγούμενης κερδοφορίας αρκεί για τη δικαιολόγηση μη ευλόγου κέρδους, δοθέντος ότι εξ' ορισμού οι επιχειρήσεις είναι κερδοσκοπικές, χωρίς το κέρδος αυτό να αποκομίζεται ειδικώς, προκειμένου να αναλωθεί σε περαιτέρω μη κερδοφόρες δραστηριότητες, ενώ ο παρεμβαίνων δεν αποδεικνύει ότι το προσωρινώς και επιμέρους αυτό ζημιογόνο γεγονός, ήτοι η μη κερδοφορία από την ανάληψη της υπό ανάθεση σύμβασης, θα αντισταθμιστεί από τα εξ αυτής προκύπτοντα σαφή και απτά οφέλη. Επιπροσθέτως, κατά το χρόνο που υποβλήθηκε η προσφορά του παρεμβαίνοντος και αναμένεται να εκτελεσθεί η υπό ανάθεση σύμβαση, οι ισχύουσες οικονομικές και δημοσιονομικές συνθήκες δεν καθιστούν εύλογο τον ισχυρισμό του ότι η εκτέλεση της νυν σύμβασης με οριακό κέρδος, δικαιολογείται επί τω τέλει διατήρησης θέσεων εργασίας. Πέραν τούτων, αορίστως στις εξηγήσεις του ο παρεμβαίνων αναφέρεται σε ωφέλεια που επιτρέπει την πλήρωση κριτηρίων επιλογής σε άλλες διαδικασίες ανάθεσης δημόσιας σύμβασης, λαμβανομένου υπόψιν ότι ο παρεμβαίνων δεν αποτελεί νεοσύστατη εταιρεία αλλά, οικονομικό φορέα που δραστηριοποιείται εντόνως και επί σειρά ετών στην αγορά δημοσίων συμβάσεων, η δε αποδοχή εξηγήσεων που αναφέρονται εν γένει στην απόκτηση εμπειρίας/ικανότητας της επιχείρησης, καταλήγει εν τέλει σε έμμεση καταστρατήγηση των διατάξεων του άρθρου 88 του ν. 4412/2016. Ενόψει των ανωτέρω αόριστων και ατεκμηρίωτων εξηγήσεων, προδήλως αλυσιτελώς και αβασίμως ο παρεμβαίνων αναφέρει ότι η διαμόρφωση του ύψους του εργολαβικού του κέρδους ανάγεται στον τρόπο άσκησης της επιχειρηματικής του δραστηριότητας και σχετίζεται με το βάρος του επιχειρηματικού του κινδύνου, τη δυναμικότητα της επιχείρησής του και τις

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

επιχειρηματικές του προσδοκίες κατά τον κρίσιμο χρόνο. Ομοίως, βάσει των προεκτεθέντων, παντελώς αόριστες και ατεκμηρίωτες είναι οι εξηγήσεις του δεύτερου προσφεύγοντος επί του ασυνήθιστου χαμηλού εργολαβικού του κέρδους, ο οποίος δήλωσε (αρχείο υπό τίτλο «ΥΔ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΩΝ_signed»), ότι «...2. Σχετικά με το ποσό του εργολαβικού κέρδους, υπολογίστηκε ως η διαφορά που προκύπτει αφαιρώντας από την προσφερόμενη τιμή το άθροισμα των εξόδων κάλυψης εκτέλεσης του υπό ανάθεσης έργου προσφερόμενη τιμή μείον το εργατικό κόστος, το διοικητικό κόστος, τα αναλώσιμα, τις κρατήσεις και την παρακράτηση φόρου 8%... Περαιτέρω, δε, η οικονομική προσφορά διαγωνιζομένου πρέπει να περιλαμβάνει και εύλογο διοικητικό (λειτουργικό) κόστος, καθώς επίσης να καταλείπει και κάποιο περιθώριο κέρδους, ώστε να μην θέτει σε κίνδυνο την εκτέλεση της σχετικής σύμβασης...Ενόψει αυτών η αναθέτουσα αρχή οφείλει να εξετάσει αν, υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες της διενεργούμενης διαγωνιστικής διαδικασίας, σε συνδυασμό προς τις τυχόν παρεχόμενες από τον διαγωνιζόμενο επί του θέματος διευκρινίσεις, το προσφερόμενο από αυτόν ποσοστό διοικητικού κόστους, το οποίο αντιστοιχεί στις εν γένει λειτουργικές δαπάνες της επιχείρησης και τα επιμέρους κοστολογήσιμα στοιχεία της διακήρυξης, δεν είναι δε εκ των προτέρων καθορισμένο στο νόμο, είναι εύλογο, ώστε να καλύπτονται στοιχειωδώς οι λειτουργικές ανάγκες εκτέλεσης της σύμβασης που πρόκειται να συναφθεί (ΣτΕ 3439/2014, Ε.Α. ΣτΕ 328, 198 και 187/2013, 1262/2009 κ.ά.). Άρα, προκύπτει ότι από το εύλογο ποσό αναλωσίμων, διοικητικού κόστους και εργολαβικού κέρδους που υπολόγισα στην προσφορά μου, που σε καμία περίπτωση δεν εξομοιώνεται με μηδενικό, λαμβάνοντας φυσικά υπόψη πως στο εργολαβικό κέρδος, συμπεριλαμβάνονται συστηματικά και προσδοκώμενα οφέλη από την ανάθεση της σύμβασης που σχετίζονται με τη διαφήμιση της επιχείρησης μου και την ενίσχυση της φήμης της στον τομέα της δραστηριότητας, τα ποσά για τα κόστη που συμπεριέλαβα στην προσφορά μου δεν είναι ασυνήθιστα χαμηλά...». Ως εκ τούτου, ουδόλως ο δεύτερος προσφεύγων επικαλείται, πολλώ μάλλον αποδεικνύει με ορισμένο τρόπο εκείνες τις ειδικές περιστάσεις που συνεπάγονται σύνδεση της ανάληψης της νυν σύμβασης με συγκεκριμένο

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

οικονομικό όφελος που θα απορρεύσει από αυτήν, έστω και εμμέσως. Ειδικότερα, ως προς τα οφέλη που σχετίζονται με τη διαφήμιση της επιχείρησης και την ενίσχυση της φήμης, ο δεύτερος προσφεύγων δε αποδεικνύει ότι η εκτέλεση της υπό ανάθεση σύμβασης παρουσιάζει τέτοια χαρακτηριστικά που θα του διασφαλίσει ιδιαίτερη προβολή, η οποία θα οδηγήσει άνευ ετέρου σε σαφή βελτίωση της επιχειρηματικής και οικονομικής του θέσης, ώστε να δικαιολογείται το σχεδόν μηδενικό εργολαβικό κέρδος, σε κάθε δε περίπτωση η κανονική δραστηριοποίηση μιας επιχείρησης δεν δύναται να ισοδυναμεί με «διαφήμιση». Οι δε αιτιάσεις του δεύτερου προσφεύγοντος περί αοριστίας του σχετικού λόγου της πρώτης προσφυγής τυγχάνουν απορριπτέες ως προδήλως αβάσιμες και ερειδόμενες επί εσφαλμένης προϋπόθεσης δεδομένου ότι η προσφορά του έχει ήδη, καταρχάς, εντοπιστεί από την αναθέτουσα αρχή ως ασυνήθιστα χαμηλή ως προς το εργολαβικό κέρδος, γεγονός που συνεπάγεται την υποχρέωσή του να προβεί σε ειδική, επαυξημένη και ορισμένη αιτιολόγηση του σχετικού ποσού, ενώ ο πρώτος προσφεύγων ισχυρίζεται, και ορθώς, ότι οι εξηγήσεις του δευτέρου προσφεύγοντος ως προς το εργολαβικό όφελος είναι αβάσιμες και αόριστες, χωρίς να υποχρεούτο να προσκομίσει έτερο αποδεικτικό στοιχείο/έγγραφο, προς επίρρωση των ισχυρισμών του, πέραν του περιεχομένου των εξηγήσεων του δευτέρου προσφεύγοντος που ήδη επικαλείται. Απαραδέκτως, το πρώτον με την παρέμβαση και όχι ενώπιον της αναθέτουσας αρχής προβάλλονται από το δεύτερο προσφεύγοντα γενικοί ισχυρισμοί ως προς αύξηση του τζίρου του και συνακόλουθη δυνατότητα χρηματοδοτήσεων από τράπεζες, μεγαλύτερη πιστοληπτική ικανότητα και τεχνική εμπειρία αντίστοιχων, αλλά και αβασίμως, βάσει των ήδη εκτεθέντων, καθώς είναι παντελώς αόριστοι και ατεκμηρίωτοι, ενώ εσφαλμένως ο δεύτερος προσφεύγων παρουσιάζει την εταιρεία του ως δήθεν νεοσύστατη. Επίσης, αλυσιτελώς και αβασίμως, ενόψει των ανωτέρω, ο δεύτερος προσφεύγων και η αναθέτουσα αρχή προβάλλουν ότι αρκεί που έχει συμπεριληφθεί στην οικονομική προσφορά; θετικό και εύλογο εργολαβικό κέρδος που δεν μπορεί να εξομοιωθεί με μηδενικό. Ομοίως, αλυσιτελώς, βάσει της αρχής της αυτοτέλειας των διαγωνισμών ο δεύτερος προσφεύγων

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

επικαλείται νομολογία και έτερες αποφάσεις της ΕΑΔΗΣΥ, ο οποίος, άλλωστε, συγγέει τη διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής να εντοπίζει την ασυνήθιστα χαμηλή προσφορά με την δεσμία αρμοδιότητά της να απορρίψει προσφορά όταν οι παρασχεθείσες εξηγήσεις είναι ελλιπείς, αόριστες και δεν δικαιολογούν την ομαλή εκτέλεση της σύμβασης. Συνεπώς, βάσει των προεκτεθέντων, η αναθέτουσα αρχή όφειλε να μην αποδεχτεί ως επαρκείς τις εξηγήσεις του παρεμβαίνοντος και του δεύτερου προσφεύγοντος ως προς το δηλωθέν εκ μέρους τους εργολαβικό κέρδος και να απορρίψει τις προσφορές τους ως ασυνήθιστα χαμηλές ως προς το σχετικό κονδύλιο και ο δεύτερος λόγος της πρώτης προσφυγής θα πρέπει να γίνει δεκτός ως βάσιμος.

23. Επειδή, ο δεύτερος προσφεύγων ισχυρίζεται ότι μη νομίμως κρίθηκε αποδεκτή η προσφορά του παρεμβαίνοντος διότι, κατά παράβαση των όρων της διακήρυξης, δεν αναφέρει στην προσφορά του τις καθαρές αποδοχές των εργαζομένων του, ούτε τις ασφαλιστικές εισφορές εργαζομένων, παρά μόνο δήλωσε τις μικτές αποδοχές εργαζομένων προβαίνοντας έτσι σε ανεπίτρεπτη τροποποίηση του υποδείγματος οικονομικής προσφοράς, η δε ως άνω πλημμέλεια της προσφοράς του παρεμβαίνοντος δεν είναι δεκτική διευκρίνισης κατ' άρθρον 102 του ν. 4412/2016.

24. Επειδή, στον όρο 2.4.4 της διακήρυξης προβλέπεται ότι η οικονομική προσφορά απαιτείται να συνταχθεί κατά το υπόδειγμα του Παραρτήματος V της διακήρυξης καθώς και ότι θα πρέπει, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 68 του ν. 3863/2010 να εξειδικευτούν σε ξεχωριστό κεφάλαιο το ύψος του προϋπολογιζόμενου ποσού, που αφορά στις πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές των εργαζομένων, ήτοι οι καθαρές αποδοχές και ασφαλιστικές εισφορές εργαζομένων πάσης φύσεως συνυπολογιζόμενων των δώρων Χριστουγέννων, Πάσχα και επιδόματος αδείας. Ειδικότερα, στο υπόδειγμα οικονομικής προσφοράς που παρατίθεται στο Παράρτημα V της διακήρυξης περιλαμβάνεται πίνακας για κάθε «...», όπου οι διαγωνιζόμενοι οφείλουν να δηλώσουν στο πεδίο που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές των εργαζομένων διακριτως αφενός τις καθαρές αποδοχές των εργαζομένων και αφετέρου τις ασφαλιστικές εισφορές των εργαζομένων.

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με τον όρο 2.4.4 της διακήρυξης αλλά και τις οδηγίες του Παραρτήματος V της διακήρυξης σχετικά με τη σύνταξη της οικονομικής προσφοράς, δεν είναι επιτρεπτή η τροποποίηση του υποδείγματος, ούτε η μη συμπλήρωση κάποιου πεδίου του, σε περίπτωση δε που συντρέχει σχετική πλημμέλεια, η προσφορά απορρίπτεται ως απαράδεκτη, ενώ, άλλωστε και κατά τον όρο 2.4.6 της διακήρυξης εφόσον η οικονομική προσφορά παραβιάζει ρητή διάταξη της οικείας διακήρυξης, ως προς τον τρόπο σύνταξής της, καθίσταται απορριπτέα.

25. Επειδή, ως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, ο παρεμβαίνων υπέβαλε πίνακες οικονομικής προσφοράς για έκαστο «...», στους οποίους στο πεδίο που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές των εργαζομένων αφενός μεν παρέλειψε να δηλώσει τις ασφαλιστικές εισφορές εργαζομένων, αφετέρου δεν αναφέρει τις καθαρές αποδοχές εργαζομένων αλλά τις μικτές, με αποτέλεσμα η οικονομική του προσφορά να παραβιάζει πλείστους, απαράβατους και ουσιώδεις όρους της διακήρυξης, καθώς α) δεν έχει συμπληρωθεί πεδίο του υποδείγματος του Παραρτήματος V της διακήρυξης και δη το πεδίο με τις ασφαλιστικές εισφορές εργαζομένων, β) έχει τροποποιηθεί το υπόδειγμα του Παραρτήματος V της διακήρυξης δια της δήλωσης των μικτών αποδοχών των εργαζομένων και όχι των καθαρών αποδοχών και γ) δεν έχει συνταχθεί κατά τις απαιτήσεις του όρου 2.4.4 και των οδηγιών του Παραρτήματος V της διακήρυξης. Ο δε παρεμβαίνων, αν και συνομολογεί τις εν λόγω πλημμέλειες και σφάλματα της οικονομικής του προσφοράς, παντελώς αβασίμως υποστηρίζει ότι δεν παραβιάζονται ρητοί και σαφείς όροι της διακήρυξης. Ενόψει των ανωτέρω, αλυσιτελώς ο παρεμβαίνων υποστηρίζει ότι έχει συνυπολογίσει όλα τα επιμέρους ποσά που αντιστοιχούν στις νόμιμες τακτικές αποδοχές του προσωπικού του και ότι δεν έχει υπολογίσει στο κονδύλιο των τακτικών αποδοχών άλλα ποσά από τα ζητούμενα, ενώ το γεγονός ότι η οικονομική του προσφορά δεν υπολείπεται, κατά δήλωσή του, του νόμιμου εργατικού κόστους, προδήλως δεν συνεπάγεται ότι δεν είναι απορριπτέα σε περίπτωση που παραβιάζει πλείστους απαράβατους όρους της διακήρυξης, ως εν προκειμένω, τα δε περί του αντιθέτου προβαλλόμενα από τον παρεμβαίνοντα και την αναθέτουσα

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

αρχή τυγχάνουν απορριπτά. Ομοίως, για τον ίδιο λόγο, θα πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής η αντιπαραβολή στην οποία προβαίνει ο παρεμβαίνων μεταξύ των στοιχείων της οικονομικής του προσφοράς με αυτά του δευτέρου προσφεύγοντος προκειμένου να καταδείξει ότι το σύνολο των μικτών αποδοχών της προσφοράς του δεν υπολείπεται των δηλωθέντων μικτών αποδοχών της προσφοράς του δευτέρου προσφεύγοντος, ζήτημα έτερο και άσχετο με τα υφιστάμενα πλείονα σφάλματα της οικονομικής προσφοράς αυτού . Ούτε, άλλωστε, οι προεκτεθείσες ουσιώδεις ελλείψεις και πλημμέλειες της οικονομικής προσφοράς του παρεμβαίνοντος δύνανται υπό οιαδήποτε εκδοχή να επιβάλλουν στην αναθέτουσα αρχή την υποχρέωση να προβεί σε αρκετούς μαθηματικούς υπολογισμούς προκειμένου να προκύψουν τα ποσά της οικονομικής προσφοράς (καθαρές αποδοχές εργαζομένων και ασφαλιστικές εισφορές εργαζομένων) που όφειλε να είχε δηλώσει ο παρεμβαίνων, αλλά δεν έπραξε, σε κάθε δε περίπτωση τυχόν τέτοια ενέργεια της αναθέτουσας αρχής θα αποτελούσε κατάφωρη παράβαση της αρχής της τυπικότητας που διέπει τους δημόσιους διαγωνισμούς. Εξάλλου, βάσει των εκτεθέντων υπό σκέψη 15, η παράλειψη δήλωσης στην οικονομική προσφορά του παρεμβαίνοντος των καθαρών αποδοχών των εργαζομένων αλλά και των ασφαλιστικών εισφορών των εργαζομένων δεν είναι δεκτική διευκρίνισης ,κατ' άρθρον 102 του ν. 4412/2016, διότι τυχόν σχετική κλήση θα συνεπάγονταν την εκ των υστέρων τροποποίηση της οικονομικής προσφοράς του παρεμβαίνοντος δια της υποβολής νέου εγγράφου οικονομικής προσφοράς με συμπληρωμένα, το πρώτον, μεταγενεστερώς, τα ζητούμενα και ήδη ελλείποντα ποσά των καθαρών αποδοχών των εργαζομένων αλλά και των ασφαλιστικών εισφορών των εργαζομένων καθώς και τη θεραπεία ουσιωδών πλημμελειών που επάγονται αποκλεισμό της προσφοράς, ως επιβάλλεται από πλείστους όρους της διακήρυξης. Συνεπώς, βάσει των προεκτεθέντων, η αναθέτουσα αρχή όφειλε, κατά δεσμία αρμοδιότητα, να απορρίψει την προσφορά του παρεμβαίνοντος λόγω μη αναφοράς στην οικονομική του προσφορά των καθαρών αποδοχών των εργαζομένων και των ασφαλιστικών εισφορών των εργαζομένων και ο μόνος λόγος της δεύτερης προσφυγής πρέπει να γίνει δεκτός ως βάσιμος.

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

26. Επειδή, βάσει των ανωτέρω, η υπό κρίση πρώτη προδικαστική προσφυγή πρέπει να γίνει δεκτή, να απορριφθεί η παρέμβαση επί της πρώτης προσφυγής του οικονομικού φορέα «...», να απορριφθεί η παρέμβαση επί της πρώτης προσφυγής του οικονομικού φορέα «...», να ακυρωθεί η με αριθμ. πρωτ. 8045/1/2024/ 1μβ'30.10.2023 απόφαση της αναθέτουσας αρχής κατά το σκέλος που κρίνονται αποδεκτές οι προσφορές του παρεμβαίνοντος και του δεύτερου προσφεύγοντος και ανακηρύσσεται ο παρεμβαίνων προσωρινός ανάδοχος του διαγωνισμού και, συνεπεία τούτου, να ακυρωθεί και η με αριθμ. πρωτ. 8045/1/2024/1μστ'/3.11.2023 απόφαση της αναθέτουσας αρχής κατά το σκέλος που ανακηρύσσεται ο παρεμβαίνων οριστικός ανάδοχος του διαγωνισμού και να επιστραφεί παράβολο που κατέθεσε ο πρώτος προσφεύγων για την προσφυγή του κατ'άρθρο 363 του ν. 4412/2016. Επίσης, η υπό κρίση δεύτερη προδικαστική προσφυγή πρέπει να γίνει δεκτή, να απορριφθεί η παρέμβαση επί της δεύτερης προσφυγής, να ακυρωθεί η με αριθμ. πρωτ. 8045/1/2024/1μστ'/3.11.2023 απόφαση της αναθέτουσας αρχής κατά το σκέλος που κρίνεται αποδεκτή η προσφορά του παρεμβαίνοντος και ανακηρύσσεται προσωρινός ανάδοχος του διαγωνισμού και, συνεπεία τούτου, να ακυρωθεί και η με αριθμ. πρωτ. 8045/1/2024/1μστ'/3.11.2023 απόφαση της αναθέτουσας αρχής κατά το σκέλος που ανακηρύσσεται ο παρεμβαίνων οριστικός ανάδοχος του διαγωνισμού και να επιστραφεί το παράβολο που κατέθεσε ο δεύτερος προσφεύγων για τη προσφυγή του κατ'άρθρο 363 του ν. 4412/2016.

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την πρώτη προσφυγή

Απορρίπτει την παρέμβαση επί της πρώτης προσφυγής του οικονομικού φορέα «...»

Απορρίπτει την παρέμβαση επί της πρώτης προσφυγής του οικονομικού φορέα «...»

Ακυρώνει τη με αριθμ. πρωτ. 8045/1/2024/1μστ'/3.11.2023 απόφαση της αναθέτουσας αρχής, στην οποία ενσωματώνεται η με αριθμ. πρωτ.

Αριθμός απόφασης: 28,29/2024

8045/1/2024/1μβ'/30.10.2023 απόφαση της αναθέτουσας αρχής κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό της παρούσας.

Ορίζει την επιστροφή στον πρώτο προσφεύγοντα του παραβόλου επί της πρώτης προσφυγής ποσού 600 ευρώ

Δέχεται τη δεύτερη προσφυγή

Απορρίπτει την παρέμβαση επί της πρώτης προσφυγής του οικονομικού φορέα «...»

Ακυρώνει τη με αριθμ. πρωτ. 8045/1/2024/1μστ'/3.11.2023 απόφαση αναθέτουσας αρχής, στην οποία ενσωματώνεται η με αριθμ. πρωτ. 8045/1/2024/1μβ'/30.10.2023 απόφαση της αναθέτουσας αρχής κατά τα αναφερόμενα στο σκεπτικό της παρούσας.

Ορίζει την επιστροφή στο δεύτερο προσφεύγοντα του παραβόλου επί της δευτερης προσφυγής ποσού 600 ευρώ.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στις 22 Δεκεμβρίου 2023 και εκδόθηκε στις 5 Ιανουαρίου 2024 στον Άγιο Ιωάννη Ρέντη.

**Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΚΑΡΑΔΗΜΑ**

**Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗ**